

Michel Frequin
Speech Pictoright-BNO Symposium
2 oktober 2008

U verwachtte vandaag Aad Kosto, de oud staatssecretaris, minister van Justitie en recentelijk lid van de Raad van State, die sinds kort de voorzitter is van stichting Auteursrechtbelangen en van de dit jaar opgerichte vereniging van organisaties die intellectueel eigendom collectief exploiteren: VOI©E.

U moet het nu met mij doen, sinds 1 september directeur van VOI©E.

Dat geeft bij u ongetwijfeld gevoelens van teleurstelling die vergelijkbaar zijn als je de minister uitnodigt en je krijgt een ambtenaar of als je een Picasso denkt te hebben gekocht en het blijkt van Geert Jan Jansen te zijn.

Maar als betrokkene bij het auteursrecht moet u maar bedenken dat die ambtenaar altijd de tekst van de minister schrijft en dat u ook in dit geval met de echte maker te maken heeft.

Voor mij is het echter bijzonder leuk hier te mogen staan. Ik ben bijna 24 jaar in de uitgeverijbranche actief geweest en ik vind het mooi dat ik nu een nog veel breder belang mag behartigen. Niet dat ik in mijn werk voor uitgevers veel tegenstellingen met makers ben tegengekomen. Natuurlijk kan er discussie zijn over de financiële waarde van het werk voor de desbetreffende exploitatie, maar verder is er altijd sprake van een gezamenlijk belang bij een goede bescherming van het werk en bij een bloeiende exploitatie. Daarom werken vak- en belangenorganisaties van makers en uitgevers/producenten zo goed samen, in ieder geval in ons land, onder andere bijna 25 jaar in de Stichting Auteursrechtbelangen. De organisatie waar zo'n 25 organisaties van belanghebbenden bij auteursrecht bij de overheid en consument aandacht vragen voor het cultureel en economisch belang van het auteursrecht dat om een goede wettelijke bescherming vraagt.

Die wet- en regelgeving vormen namelijk de randvoorwaarden waarbinnen u uw creatieve werk en de exploitatie daarvan kunt doen. Want hoewel het voor velen van u vaak een ver van mijn bed show is, u moet zich daar toch iets van aantrekken want het auteursrecht is wel uw spaarpot en hypotheek. En helaas, ook het auteursrecht verkeert voor de makers en hun exploitanten in zwaar weer. Niet door de financiële crisis, maar door de digitale revolutie.

De digitalisering en internetontwikkeling heeft niet alleen de handhaafbaarheid van het intellectuele eigendom verzwakt, maar heeft vooral de macht aan de gebruiker gegeven. De gebruiker bepaalt en het overheersende motto is geworden 'wat kan, moet ook kunnen'. Alles kan online gratis beschikbaar komen, dus dat moet kunnen. Het auteursrecht wordt in steeds meer kringen eerder als een belemmering, dan als een stimulans voor cultuur en economie gezien. Zojuist zijn de toelichtingen op de begrotingen van Economische Zaken en OCW gepubliceerd en auteursrecht figureert daar in een enkele passage. Bij EZ niet onder de noemer het forse economisch belang van auteursrecht, maar onder vermindering van regeldruk. Bij OCW niet onder het grote culturele belang van auteursrecht, maar onder innovatie, als een aandachtspunt, lees hinderpaal, voor grote digitaliseringprojecten voor onderzoek, onderwijs, bibliotheken en archieven.

En Justitie dan. Justitie kondigt verscherping van het toezicht op alle collectief beheer organisaties aan, met preventief toezicht op tarieven. Dit in reactie op de succesvolle campagne die het bedrijfsleven al een paar jaar voert tegen collectieve heffingen voor muziek, beeld en voor het kopiëren van geschriften. In het digitale tijdperk zijn die heffingen volgens het bedrijfsleven niet meer nodig, iedere rechthebbende moet zelf maar voor zijn technische bescherming zorgen of direct laten afrekenen tegen finale kwijting op moment dat het werk beschikbaar komt.

Deze tendensen zijn zeker niet tot onze nationale grenzen beperkt, natuurlijk niet. Je ziet ook in Europa dat de belanghebbenden bij vrije toegang tot informatie, de Googles, de internetproviders, de bibliotheekwereld, de wetenschappelijke instellingen en de consumentenbonden een succesvol pact aan het sluiten zijn.

Zojuist heeft de Europese Commissie een consultatiedocument gepubliceerd, het Groenboek Auteursrecht in de kenniseconomie, en dat gaat uitsluitend over mogelijke verruiming van de beperkingen op het auteursrecht voor wetenschap, onderwijs, bibliotheken, musea en archieven en gehandicapten. Het vorige Groenboek uit de negentiger jaren, dat heeft geleid tot de laatste auteurswetherziening in 2002, had nog als vertrekpunt het veilig stellen van de auteursrechtbescherming in het internettijdperk. Nu moeten wij natuurlijk ook de hand in eigen boezem steken. Onze sector is overvallen door de digitale revolutie, heeft te lang vertrouwen gehad in de oude economie en heeft te laat ingespeeld op het fenomeen dat de gebruiker regeert. Wij zijn te lang blijven uitgaan van ons eigen werk, ons eigen product en zijn te laat gebruikersgericht gaan denken.

Dat heeft zich vertaald in iedere maker, eigenaar van naburige rechten, uitgever of producent zijn eigen organisatie en regelingen; voor ieder gebruik apart afrekenen met vaak diverse rechthebbenden en een zekere arrogantie van eigenaars van het recht waarbij de gebruikers nederig te biecht moeten gaan om het werk te mogen gebruiken, hetgeen werd verboden als het gebruik niet in het eigen exploitatiemodel past. De verschillende collectieve inningorganisaties waren autoritair en verzuimden te lang om te laten zien waar zij voor staan, zij vergaten te lang de rechthebbenden zelf weer op de voorgrond te plaatsen.

De sector moet flexibeler worden, moet beseffen dat met de toenemende vluchtigheid van het medium: van museum, naar boek, naar tijdschrift, naar krant, naar internet om verschillende soorten regelingen vraagt; hoe sneller het medium hoe 'quicker en dirtier' de regelingen die aangeboden moeten worden.

Zijn we dan niet op de goede weg, jazeker. Zolang het geld voornamelijk werd verdiend met print en de oude economie, is het ook logisch dat we daar zo lang mogelijk vastigheid in zoeken, maar we draaien langzaam maar zeker om. Laat, maar niet te laat. Makers, uitgevers en producenten ontwikkelen nieuwe business modellen en daarbij passende regelingen in goed overleg; vandaag is daar een mooi voorbeeld van.

Organisaties bundelen hun krachten om gezamenlijk een antwoord te bieden op de vragen van de gebruikers: het ontstaan van Pictoright en de nieuwe branchevereniging VOI©E, waar Pictoright weer lid van is, zijn daar goede voorbeelden van.

VOI©E is opgericht om gezamenlijk aan een verbeterplan te werken om het imago van de collectief beheer sector te versterken, denk aan een geharmoniseerde klachtenregeling, een centrale servicedesk, bundeling van facturen waar dat mogelijk is, solide samenwerkingscontracten met de centrale ondernemingorganisaties, samenwerking met bibliotheken voor grote digitaliseringsprojecten; kortom een goed werkend systeem van zelfregulering om de overheid op afstand te houden. Met Aad Kosto hebben we een politiek boegbeeld om ons daarbij te helpen. Maar ik wil ook graag de makers, om wie het eigenlijk gaat, weer right in the picture hebben. Zou mooi zijn als we straks met een gezelschap zoals hier in de grote kerk op het Binnenhof staan met fototoestellen, penselen, potloden en laptops om in Den Haag te laten zien waarom het eigenlijk gaat.

Dat alles om de randvoorwaarden voor u goed te houden, zodat u uw mooie werk in een vrije en gezonde markt kunt blijven uitoefenen. Hoe u dat het beste kunt doen, daar gaat u vandaag veel van leren. Ik ben met u dan ook benieuwd wat deze middag verder gaat brengen en wens u daarbij veel plezier.